

„Az oláh cigányok lelke a hallgatókban van” Interjú Lakatos Mónikával

Második magyarként és első cigányként vehette át idén a WOMEX (World Music Expo) életműdíját. Az oláh cigány népzene ápolásával, a cigány kultúra terjesztésével jelentős szerepet játszik a hagyományok megőrzésében, az előítéletesség tompításában, a honi zenei tradíciók nemzetközi szintésre vitelével pedig jó híret kelti az országnak. Mindenekelőtt azonban belülről fakadó, természetesen őszinte előadasmódjával és mérhetetlen szerénységével lopja be magát hallgatói szívébe. Ő Lakatos Mónika.

Október 24-én vehetted át a Müpában az életműdíjat. Hogy élted meg az ünnepi pillanatot és a koncertet?

Bármennyire igyekeztem palástolni az izgalmamat, valószínűleg a közönség is látta rajtam a megilletődöttséget. Izgultam a díj okán és az előadás miatt is, mivel hetekig betegeskedtem előtte. Szorongtam kicsit amiatt is, hogy a korábbi WOMEX-díjazott Muzsikás Együttessel énekelhettem el az egyik kedvenc dalomat. A körülményekhez képest sokan eljöttek az eseményre. Jól éreztem magam, boldog vagyok, hogy mindez megtörténhetett velem, velünk. Álmomban sem számítottam az elismerésre, ezért nagyon meglepődtem, hogy mi, a világegyetem apró pontocskájaként megkaphattuk.

Lakatos Mónika és a Cigány Hangok © Farkas András

Azért annyira nem volt meglepetés az elismerés, hiszen az eddigi két Romengo-album (Kétháné, 2011 és Nagyecsed-Budapest, 2014), valamint a cigány hallgatókat tartalmazó szólólemez, a Romanimo (2018) is bekerült a World Music Charts Europe tíz legjobb lemeze közé... Valóban tudnak rólunk, elvégre negyedszázada vagyunk a pályán. Férjem és alkotótársam, Rostás Mazsi Mihály régóta jár a Womex-re, ahol egyrészt sok szakmabelit, világzenei fesztiválszervezőt megismert, akiknek a jóvoltából eljuttathattuk a muzsikánkat a világ számos pontjára.

Rendben, de ez egy életműdíj, amit nem a Romengo, nem Mazsi, hanem Lakatos Mónika kapott. Ezt mi kaptuk együtt. Nem sajtóíthatom ki magamnak.

Emlékeztetek, hogy épp nekem, a Gramofon 2016. őszi számában nyilatkozta Mazsi, hogy „a Romengóból bárki eltűnhet, én is, nem fogod észrevenni, ha Móni ott van”. Én ezt másként gondolom. Ha rajtam állna, Mazsinak adnám a díjat, mert ő mindhárom formációnk (Romengo, Lakatos Mónika és a Cigány Hangok, Lakatos Mónika–Rostás Mazsi Mihály Duó – a szerk.), vagyis a zenei jelenlétünk mozgatórugója.

Ki adta át a díjat? Hogy néz ki maga a szobrocscsa? Weyer Balázs (a Hangvető programigazgatója, a Womex magyarországi kiállításainak, rendezvényeinek szervezője, a Budapest Ritmo világzenei fesztivál kitalálója és szervezője – a szerk.) adta át a díjat. A barna szobrocscsa mintegy 30 centis kerámia, ami egy tömzsi termékenységi istennőt ábrázol, és már felkerült otthon a számára kialakított polcra.

Nagyobb lett díjazottként a felelősséged a magyarországi cigányság ügye vagy a cigány kulturális tradíciók ápolása terén?

Amikor elkezdünk zenélni, mindössze az motivált bennünket, hogy amiket mi szeretünk, azt átadhassuk a nagyközönségnek. Ennek mentén észrevétlenül megjelent a tevékenységünkben valamiféle plusz – nevezhetjük ezt felelősségnek –, ami azt az érzést sugallta nekünk, hogy esetleg valamiféle példaképei lehetünk a minket hallgató fiataloknak, cigányoknak és nem cigányoknak. A díjunk jelezheti a fiataloknak, hogy érdemes a kultúránknak ezt a szeletét is tovább vinni.

A mostani elismerés csökkenthet valamit a cigányokkal szemben sokakban élő előítéletességén?

Szeretném hinni, hogy igen. Furcsa kettősségben élek. Magánemberként az utcán gyakran találkozom az előítéletesség különböző formáival, míg föllépve a színpadra óriási szeretet árad felém. Feltételezem, hogy azok a nem cigány hallgatóink, akik a koncert után odajönnek lemezt venni, és kérdéseket tesznek fel a kultúránkról, nyitottabbakká válnak irányunkba, és ezt továbbadják a saját köreikben.

Ha valaki azt mondja neked az 1996-os Ki Mit Tud? előtt, hogy 25 év múlva életműdíjat kapsz mint zenész, hogy reagáltál volna?

Nem hittem volna el. Nem is készültem zenésznek, csak a saját szórakoztatásunkra kezdtünk el szerepelni az unokatestvéreimmel a rákosszentmihályi Holdvilág Kamaraszínházban. Az említett *Ki Mit Tud?*-ra is a tudtunk nélkül nevezett be a színház igazgatója, Malgot István, igaz, azt megnyertük népdal kategóriában. Akkor találkoztam Mazsival, ami hatalmas fordulatot hozott az életemben, hiszen neki köszönhetően választottam a zenészi pályát, ráadásul egy pár lettünk. A kezdetektől az volt a célunk, hogy a saját érzéseinket és gondolatainkat énekeljük meg, erre az elhatározásra épült később a Romengo.

Eltérően fogadják a zenéteket a fővárosban vagy egy alföldi faluban, Norvégiában vagy Dél-Koreában?

A cigány és nem cigány közönség nagyon máshogy fogadja a zenénket, bárhol az országban, a világon. Bármilyen furcsa, de színpadi körülmények között a romákat sokkal nehezebb megmozdítani, nehezebb megfogni a lelküket. Viszont ha a szívükbe férközől, akkor nagyon megérinted őket a muzsikával. Amúgy a zenénket a világ minden pontján rendkívül nyitottan fogadják, mindenhol pozitív visszajelzéseket kaptunk. A zenét általában, és különösen a mi muzsikánkat elsősorban nem érteni kell, hanem érezni, hogy hatással legyen a befogadóra. A temperamentumos emberek még a rögzített szék-sorokból is kimennek oldalra, akár a lépcsőre, és táncolnak, legyen a koncert a világ bármely pontján. Megint mások szívesebben hallgatják csak a muzsikát. A másik két formációnkban megvan az a spontaneitás, hogy a közönség első reakciót érzékelve menet közben tudunk változtatni a műsorrenden.

Kérlek, szerezz kedvet a cigány hallgatós műsorodhoz!

A hallgatók borzasztó fontosak az oláh-cigány közösség életében. Az oláh-cigányok lelke a hallgatókban van, hiszen ezekkel a dalokkal mindent képesek vagyunk kifejezni. Az élet bármely területéről vannak szövegeink és dallamaink. Az előadó legtöbbször a saját életéről énekel a hallgatókban, másrészt a közösség életéből vett történetekről, de minden esetben valós eseményekből táplálkozik. A közösségünkben vannak dolgok, amikről nem beszélünk, hanem kizárólag dalban szólunk róluk, aminek sokkal nagyobb az ereje.

Hogyan állítottátok össze a hallgatós anyagotokat?

Olyan dalokat tettünk a *Romanimo* című albumunkra,

amelyeket gyerekkorunkban tanultunk, vagyis hallottunk a családjainkban, a közösségünkben, és nagyon szeretünk. Van olyan dal is, amit annyira mélyről kellett előásnunk magunkból, hogy már mi is csak foszlányokra emlékeztünk, ezért hozzá kellett írni a szöveghez, hogy kipótoljuk a hiányzó részeket. A hallgatók voltaképpen ritmustalan balladák. Nálunk, oláh-cigányoknál szinte minden családi, baráti összejövetel hallgatókkal zárul. Többnyire eredeti nyelven, oláh-cigányul énekeljük őket. Nemcsak szomorú élethelyzetek fejeződnek ki hallgatókkal, hanem például egy keresztlő megéneklése. Rendkívül sok múlik az előadásmódon, van lehetősége az előadónak az improvizálásra is.

Te hogy vagy képes egy koncerten egyik dalról a másikra váltogatni a hangulataidat? Merthogy a hitelességedhez nem férhet kétség.

Ilyen vagyok az életben is. Végtelen nyugalomból tudok robbanni a legapróbb dolog miatt is. Sokáig tűrök, aztán jaj a környezetemben élőknek, elsősorban a családomnak. Igaza volt Mazsinak, aki egyszer azt mondta rólam, hogy van bennem valami skizó...

Profi előadóként úrrá tudsz lenni egy magánéleti traumán az esti fellépés idejére?

Általában fölül tudok kerekedni egy privát krízisen az előadás kedvéért, de nem mindig. Bizonyos lelkiállapotban nem szeretek bizonyos dalokba annyira belehelyezkedni, mint normális körülmények között, nehogy elsírijam magam. Egészen pontosan próbálom visszafogni magam éneklés közben, mert ha túlságosan átadom magam a dal kívánta érzelemnek, oda az előadás. Szóval eléneklek a dalt, de a legközelebbi hozzátartozóim kivételével senki nem

A Romengo. Forrás: romengo.com

veszi észre, hogy nem adtam bele mindent az aktuális érintettségem miatt.

Baj, ha valaki elsírja magát a színpadon? Az csak erősíti a hitelességét.

Nem tudom megmondani, baj-e. Velem előfordult, de annak akkor úgy kellett lennie. Olyan előadó vagyok, hogy minden dalom olyan lesz adott este, ahogy érzem magam abban a pillanatban. Ezért nincs két egyforma előadás. Persze kell bizonyos fokú önkontrollal is rendelkeznie egy előadónak.

Ösztönös énekesként kell, egyáltalán lehet képezned magad?

Az embernek mindig van mit tanulnia. Ugyanakkor én autodidakta módon képeztem magam, akárcsak a férjem, és az oláh cigányok között egyet sem ismerek, aki kottát tudna olvasni, miközben kiválóan énekel, zenél. Persze szeretnék minél többet belevinni a dalainkba, amihez a legjobb alapot az életünk nyújtja. Mindaz, amit átélünk, megtapasztalunk, előbb-utóbb megjelenik a dalainkban, az énekemben. Az évek előrehaladtával talán egyre bölcsebbé válok, ami játékonyan hathat az előadásmódomra is. Hatalmas különbséget érzek a fiatalkori éneklésem és a mostani között.

Akadnak követőid a közösségekben? Leányod például?

Dzsenit próbáltuk bevonni a Romengóba, de eléggé bátortalannak mutatkozott, viszont a Cigány Hangokban, más lányokkal együtt szívesen énekel. Nem tudom, lesz-e benne ambíció komolyan beleállni a zenészi, előadói hivatásba. Az oláh cigány közösségben nehéz egy nőnek saját karriert építenie. Ha nem olyan szerencsés, mint én Mazsival, bármilyen tehetséges énekes, nemigen tud előbbre lépni zenei téren.

Mennyire láttok előre ebben a covidos időszakban?

Készülőben a Romengo új lemeze, dolgozunk a hallgatók albumunk folytatásán is, amelyen vendéglelőadókra is számítunk, és csaknem elkészült egy CD-je a Cigány Hangoknak is. Csak reménykedni tudunk abban, hogy a közeljövőben élőben is találkozhatunk a közönségünkkel. A Cigány Hangokkal például körvonalazódik egy tíz koncertből álló turné.

Boldog vagy most?

Nagyon nehéz időszakon mentünk keresztül a férjemmel, a családjainkban problémák voltak, amelyeket csak nehezített a járványhelyzet miatti karantén. Nyáron jót tett a franciaországi turnénk, amit betetőzött az őszi díjam. Hálás vagyok a zenekarunknak, a Romengónak – Lakatos Jánosnak, Rosonczy-Kovács Mihálynak és Balogh Tibinek. Ők voltak azok, akik az elmúlt 16 évben végigtornézták velem és Mazsival Európa legalább 40 országát. Köszönettel tartozom a Womexnek, a Hangvetőnek is. Boldog vagyok, igen.

FON
TRADE MUSIC

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal várjuk vásárlóinkat!

fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.
+36 1 210 2790, +36 30 488 6622
Nyitvatartás: h-p 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S Bach
Bags Berg Larsen BG Blackburn
Buffet Crampon B&S Cannonball Cherub
Conn-Selmer Courtois D'Addario Denis
Wick Dotzauer Edwards Francois Louis
Gard Gator Getzen Hammig Hohner
Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth
King König & Meyer Kromat Leblanc
Lorée Ludwig Majestic Manhasset Marca
Marigaux Melton Muramatsu Musser
Neotech P. Mauriat Pearl Powell Rigotti
Sankyo Schagerl Schilke Schneider
Schreiber Seiko Selmer Silverstein Steuer
Straubinger Studio 49 Theo Wanne
Trevor J. James Vandoren Wilde+Spieth
Wittner Yamaha Yanagisawa Zoom